

է իշխան Բիսմարկի հետ և նրան բոլորը պատմել է: Բարձր չափով ինձ, որ ես ճիշդ եմ հասկացել իշխանի ասածները՝ նրա պատկեր և որ ես կարող եմ բանակցութիւններ սկսել այդ տեսութեան վերաբերութեամբ, որ պէտք է կատարվի Արսին գետի մէջ: Քայքայ դուք ի հարկէ հասկանում էք, աւելացրեց նա, որ այդ տեսակցութիւնը կարող է նշանաւոր հետեանքներ ունենալ, ուրեմն պէտք է մեծ զգուշութեամբ դործել: Բիսմարկ համոզված է, որ շուտով Ֆրանսիայի մէջ իշխանութիւնը դամբնատայի ձեռքը կանցնի և այդ իշխանութիւնը վճռողական բնաւորութիւն կունենայ: Բիսմարկ խորհրդածիւն է ցանկանում և կամենում է մօտ ծանօթ լինել այն մարդու հետ, որից շուտով կախուս կունենան պատերազմը և խորհրդածիւնը: Բիսմարկ կամենում է անձամբ իմանալ դամբնատայի գաղտնի մտքերը դրա մասին: Պէտք է մօտեցնել այդ երկու պետական գործիչներին և հարկաւոր է, որ նրանք միմեանց չը հանդիպեն իրիւ լուրջ նամիներ: Անցնալը թող այնպէս էլ մնայ, այժմ պէտք է մտածել օպերայի մասին և անհրաժեշտ է բոլոր այն անյարմարութիւնների առաջն առնել, որոնք կարող են փնասել այդ տեսակցութեան նշանակութեանը, որի ժամանակ չը պէտք է խօսիլ գաւազան համաձայնութիւնների և այժմեան գաղտնիքների փոփոխութեան մասին: Անհրաժեշտ է լաւ իմանալ, որ ոչ կանցնելը, ոչ գերմանական կայսրը և ժողովուրդը չեն թող տայ մինչև անգամ տեսական դատողութիւններ կատարված այն անցքերի մասին, որոնց պատճառով Ֆրանսիան ծածկվեցաւ գերմանական զինւորների դիմադրութեամբ: Այնու ամենայնիւ այդ երկու և րեւելի մարդկերանց տեսակցութիւնը կարող է հաջորդել օգուտներ տալ խորհրդածիւնը: Ես վճռեցի այս բոլոր խօսակցութիւնը բառ առ բառ պատմել դամբնատային: Քայքայ տեսակցութեան ժամանակ մենք խօսում էինք Բերլինի կոնգրեսի մասին: Վաղդիկաթոն գեւա չէր վերադարձել Բերլինից և ես առաջինն էի, որ կարող էի տեղեկութիւններ հաղորդել կոնգրեսի մասին: Իմ խօսակցութիւնը Բիսմարկի հետ ես կարողացայ մի շարքովի յետոյ միայն դամբնատային հաղորդել: Իշխան Բիսմարկ լաւ կարծիքը դամբնատայի մասին նրան շողորդեց, բայց այդ բանը չարգելեց նրան գնահատել տեսակցութեան նշանակութիւնը: Ես ամենից առաջ հարցրի, ի՞նչպէս անել, որ տեսակցութիւնը գաղտնի լինի: Հետագայում եղէք, ասաց նա, որ ես կարող եմ ծածկել իմ հետքերը, եթէ այդ կամենում եմ: Նորեւում ես այդ խօսքերը մոտերեցել, երբ Ֆրանսիական միտնորները մէկը նկատեց ինձ ի՞նչ եղաւ դամբնատայ: Մենք նրա հետքը կորցրինք: Իմ խօսակցութիւնը դամբնատայի հետ բաւական երկար տեւեց: Միւս օրը ես տեսնվեցայ իշխան Լոհենլոէի հետ և յայտնեցի նրան, որ դամբնատայ համաձայն է գաղտնի տեսնելը Բիսմարկի հետ: Բիսմարկ դեռ էլի երկու շաբաթ պէտք է մնալ Արսինգետի մէջ և Լոհենլոէ խնդրեց ինձ այցելել նրան երկու օրից յետոյ բանակցութիւնների հետեանքները իմանալու համար: Տեսնելով, որ տեսակցութիւնը կարող է շուտով կայանալ և որ մի անշնան խօսք անգամ որ և է կողմից կարող է նշանաւոր հետեանքներ ունենալ, ես վախեցայ այն պատասխանատուութիւնից, որ ինձ վրա էի առել: Ես վճռեցի հրաժարվել այդ գործին մասնակցելուց, ներողութիւն խնդրեցի իշխան Լոհենլոէից, չը գնացի այլ ևս պարտաւորութիւնը վճռելի է ջնջել հողային լիզան: Վեռնի վարձական վճարը չը տալ հողատերերին մինչև որ Պարսէլ ազատված չը լինի: —Այ. Պարսէլը լրագրիւններին հաղորդում են: Ինչպէս յայտնի է, պետութիւնների ներկայացուցիչները առաջարկեցին Բ. Գրան մասնաւոր յանձնաժողով նշանակել Հայաստանում վերանորոգութիւններ մտցնելու համար: Բ. Գրանը համաձայնեց այդ առաջարկութեան հետ, պատասխանութիւն յայտնելով, ըստ չափու կարողութեան թաւակաւանցել բոլոր պետութիւնների պահանջները: Արդէն մի քանի օր առաջ, լրագրիւնները հաղորդում էին, որ Մուխտար-փաշան է նշանակված Բ. Գրան գլխաւոր կոմիտէի համապետնում: —Հոսմի լրագրիւնները հաղորդում են, որ պապը սուրբ Պետրոսի աղօթարաններից մէկում ընդունեց Հոսմում հաւաքված ուխտաւորներին: Պապը տեսնվեցաւ նրանց հետ կարգիւններով շրջապատված լինելով: Նա ճառ խօսեց, որի մէջ յայտնեց, որ ուրախ է աւանդել իրան խաղաղների մէջ և գտնելով նրանց մէջ միութեամբ: Նա ապրում է թշնամիների մէջ. անբարոյական մամուլը աշխատում է նրա վարկը վայր գցել և թուլացնել նրա իշխանութիւնը, սպառնալով մինչև անգամ Վատիկանը գրաւել և պապին բանտարկել կամ քստնել: Վերջացնելով իր խօսքերը, պապը հաւատացեալներին կուրի հրաւիրեց: «Վեռնի հողերը զէնքով կը պատերազմենք և կը յաղթենք, ասաց նա: Օրհնում եմ ձեզ և իմ հայրենիքը: Իտալիան» Գաղաքը այդ օրը բոլորովին ճանգիտ էր: Ուխտաւորների ընդունելութիւնը, որոնց թիւը երեք հազարից աւելի էր, շարունակվում էր մինչև կէսօրվայ երկու ժամը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Փարիզի լրագրիւնները հաղորդում են նոր մանրամասնութիւններ Գրէվի և Գամբետայի մէջ կայացած վերջին բանակցութիւնների մասին: Տեսակցութիւնը, ինչպէս ասում են, շատ սրտաւռչ էր: Խօսակցութեան առարկայ էր նոյնպէս արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ հարցեր, Գամբետան Գերմանիայի մասին խօսելով ասեց, որ նա օգլիւնի մինչև ոտը զինաւորված է, և յետոյ Ռուսաստանի մասին շատ լաւ խօսեց, ինչպէս հաւատացնում է «Köln. Stg.» լրագրիւր: Ներքին գործերի դրութեան վերաբերութեամբ, Գրէվի և Գամբետայի մէջ համաձայնութիւն կայացաւ: Փարիզում սպասում են լոյր Գրէվի լի գալուն, որը, իբր թէ աշխատում է նախապատրաստել անգլո-ֆրանսիական դաշնակցութեան կապերը, որպէս հակակշիւ երեք կայսրերի դաշնակցութեան: Այդ նախագծի մասին վաղուց է որ խօսում են, բայց նրա կայանալը շատ մանկամիտ է համարվում: Այդ բանի համար մեծ յոյսեր են գնում Գամբետայի ապագայ միտնորութեան վրա, մանաւանդ, որ վերջինս դիտաւորութիւն ունի անձամբ ղեկավարել Ֆրանսիայի արտաքին քաղաքականութիւնը:

—«Neue Freie Presse» լրագրիւրը հաղորդում է, որ Չերնոգորիայի իշխան Նիկոլայ ճանապարհ է ընկնում Ռուսաստան իր օրդու, թագաժառանգ իշխան Կարնիկի հետ, նրան տեղաւորելու համար Պետերբուրգի պետական ուսումնարաններից մէկի մէջ: Իշխանը դիտաւորութիւն ունի մի քանի օր Վիեննա մնալ Ֆրանց-Յոզեֆ կայսրի հետ տեսակցելու համար: Վիեննա արդէն հասաւ իշխանի աղիւստաններից մէկը, Նիկոլայ Մատանովի, որը կը սպասի նրան այնտեղ, և յետոյ կուղևորվի դէպի Ռուսաստան: Մատանովի Չերնոգորիայի ղեկավար է նշանակված Պետերբուրգում և թագաժառանգ Կարնիկի գաստիարակ:

—Վիեննայից, հոկտեմբերի 6-ից, հեռագրում են հետեանքը: Ներկ երեկոյան, երբ պոլիցիականները հողային լիզայի տեղական բաժնի գանձապահին բանտ էին տանում, անկարգութիւնները նորոգվեցան: Հաւաքված ամբոխը անդադար քարեր էր գցում մինչև անգամ այն ժամանակ, երբ կալանաւորվածը արդէն բանտում էր նրան տեղադրել: Պոլիցիականները, վերջապէս, ստիպված էին հրացաններ արձակել: Վերաւորվածների մէջ գտնվում է և մէկ երկուստարդ տիկին: Որովհետեւ անկարգութիւնները դեռ եւ շարունակվում են, այդ պատճառով քաղաքային իշխանութիւնները հեռագրով պահանջեցին պոլիցիայի կազմակերպութիւնը զորեղացնել:

—Լոնդոնից հեռագրում են լրագրիւններին, հոկտեմբերի 6-ին, որ երեք գնդեր հրաման ըստացան մտնել Իրանդիա: Լոյր-կաշիկը կարգադրեց՝ Պարսէլին հրաժարեցնել Ուիկլոսան կոմսութեան հաշտարար դատաւորների թրէւից: Այլ տեղեկութիւնների համեմատ Գուբլիում երկէ նոր անկարգութիւններ պատահեցան, ամբոխը մի քանի անշնան լրագրիւնների խմբագրութիւնների պատուհանները կտրտեց, և քարեր գցելով ստիպեց պոլիցիային հեռանալ: Այն գիշերից յետոյ վիւնդերական ուժեր պահանջվեցան:

—Լոնդոնից հաղորդում են լրագրիւններին հետեանքը: Լուր կայ, որ Գուբլիում փորձել են սպանել Հերբերտ Գաղափարներ, առաջին միտնորի օրդուն, որը նորեւում Ֆորստերի օգնական նշանակվեցաւ Իրանդիան կառավարելու համար: Ներքին գործերի միտնոր, սըր Վերնոն Գարկուր մէկ սպառնալից նամակ տուցաւ Պարսէլի կալանաւորութեան պատճառով: Մէկ լրագրի թղթակից տեսակցութիւն ունէր Պարսէլի հետ լանտում: Այդ տեսակցութեան ժամանակ Պարսէլ յայտնեց այն համոզմունքը, որ իր բանտարկութիւնը չի փնասի իրանդական գործին, և որ ժողովուրդը մինչև վերջը կը կատարի իր

պարտաւորութիւնը. ինքն չէ կարծում, որ կառավարութիւնը վճռել է ջնջել հողային լիզան: Իրանդական ֆերմաների մեծամասնութիւնը վեռնի վարձական վճարը չը տալ հողատերերին մինչև որ Պարսէլ ազատված չը լինի:

—Այ. Պարսէլը լրագրիւններին հաղորդում են: Ինչպէս յայտնի է, պետութիւնների ներկայացուցիչները առաջարկեցին Բ. Գրան մասնաւոր յանձնաժողով նշանակել Հայաստանում վերանորոգութիւններ մտցնելու համար: Բ. Գրանը համաձայնեց այդ առաջարկութեան հետ, պատասխանութիւն յայտնելով, ըստ չափու կարողութեան թաւակաւանցել բոլոր պետութիւնների պահանջները: Արդէն մի քանի օր առաջ, լրագրիւնները հաղորդում էին, որ Մուխտար-փաշան է նշանակված Բ. Գրան գլխաւոր կոմիտէի համապետնում:

—Հոսմի լրագրիւնները հաղորդում են, որ պապը սուրբ Պետրոսի աղօթարաններից մէկում ընդունեց Հոսմում հաւաքված ուխտաւորներին: Պապը տեսնվեցաւ նրանց հետ կարգիւններով շրջապատված լինելով: Նա ճառ խօսեց, որի մէջ յայտնեց, որ ուրախ է աւանդել իրան խաղաղների մէջ և գտնելով նրանց մէջ միութեամբ: Նա ապրում է թշնամիների մէջ. անբարոյական մամուլը աշխատում է նրա վարկը վայր գցել և թուլացնել նրա իշխանութիւնը, սպառնալով մինչև անգամ Վատիկանը գրաւել և պապին բանտարկել կամ քստնել: Վերջացնելով իր խօսքերը, պապը հաւատացեալներին կուրի հրաւիրեց: «Վեռնի հողերը զէնքով կը պատերազմենք և կը յաղթենք, ասաց նա: Օրհնում եմ ձեզ և իմ հայրենիքը: Իտալիան» Գաղաքը այդ օրը բոլորովին ճանգիտ էր: Ուխտաւորների ընդունելութիւնը, որոնց թիւը երեք հազարից աւելի էր, շարունակվում էր մինչև կէսօրվայ երկու ժամը:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամերիկացիների զաղթականութիւնը Հին-Ալիսարում այս տարի աճալին չափերի հասաւ: Մօտ 100,000 ամերիկացիներ թողն իրանց հայրենիքը, և որ նշանաւոր է, բոլորը Եւրոպա հասան մեծ փողերով: Ամերիկական բիրժայի դիրկտորը, Լոնդոնում, հաւեց, որ կլոր հաշուով իւրաքանչիւր զաղթական իր հետ բերեց 4000-ից մինչև 5000 ֆունտ ստերլինգ, իսկ ընդհանուր թւով այդ կը կազմի 500 միլիոն դոլար գումար: Ֆինանսիստները հաւատացնում են, որ չը նախելով երկրի հարստութեանը այդպիսի գումարների կորուցելը կարող է նկատելի կերպով ազդել Ամերիկայի տնտեսական դրութեան վրա:

Փարիզի լրագրիւնները հաստատում են, որ, իբր թէ, նախկին կայսրուհի Լիզենիա, իր վերջին անգամ Փարիզով անցկենալու ժամանակ, կտակ թողեց այնտեղի մի նստարկում մօտ, որով նա իր ժառանգ է նշանակում իշխան Ժիւրովի մեծ որդուն, իշխան Վիկտոր Նապոլեոնին: Մատնացոյց անելով նրան, որպէս ցեղի ղլխաւորի վրա, նա կտակեց նրան իր թողած բոլոր կարողութիւնը գործածել բժշակարանների գործը պաշտպանելու համար:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱՋԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ	
Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 հոկտեմբերի: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 94 ռ., երկրորդ 92 ռ. 25 կ., երրորդ 93 ռ. 50 կ., չորրորդ 92 ռ. 50 կ., ներքին առաջին 5% փոխառութեան տոմսակը արժէ 216 ռ., երկրորդ 212 ռ. 75 կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 89 ռ. 62 կ., երկրորդ 89 ռ. 62 կ., երրորդ 89 ռ. 75 կ., ռսկի 7 ռ. 66 կ.: Ռուսաց 1 ռ. Լոնդոնի վրա արժէ 25,87 պէնս, Ամստերդամի վրա 130,50 պէնս, Ռուսաց 100 ռ. Համբուրգի վրա արժէ 221 մարկ, Փարիզի վրա արժէ 273 ֆրանկ: Բորսայի տրամադրութիւնը թող է:	
ԻՄՔԱԳԻՐ—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾԲՈՒՆԻ	

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ԳՐԱԿԱՆ ՆՈՒԹԵԱՆ

(Հրապարակական դասախօսութիւնք Ա. Երիցեանի):

Լեզուների ծագման և զարգացման օրէնքները: —Թէ այժմ ինչ դրութեան մէջ է հայոց լեզուի ծագման խնդիրը:—Գրաբառ լեզուի սկզբնական ձեւերը վերականգնացնելու մի փորձ և այս միջոցաւ ազգիս նախնական կենաց նկարագրութիւնը:—Բանաստեղծական այլաբանութիւն և առասպելեաց ծագումն:—Առասպելաբանութեան զարգացումն բանաստեղծութեան մէջ և հին հայոց դիւցազնական վիպասանութիւնը:—Պ. Լիւնի վերջին հետազոտութիւնները և Մովսէս Խորենացու պատմութեան աղբիւրների մասին:—Գիւրը և սրա ծագման մասին ընդհանրապէս:—Նախնի հայոց սկզբնական գիրը:—Թէ այժմ ինչ դրութեան մէջ է Հայաստանում գտնուած բեկեռագրերի ընթերցանութիւնը:—Թէ որ աստիճանի է եղած Տուրանական, Ամիտական և Արիական ազգերի ազդեցութիւնը հեթանոսական հայերի կենաց վրա:—Հայոց հեթանոսական կենսական մնացած գրաւոր յիշատակները:—Հայաստանի քաղաքական և բարոյական դրութիւնը IV դարում:—Քրիստոնէութեան ծաւալումն և ասորական-բիւզանդական ազդեցութիւնը հայոց գրականութեան վրա IV և V դարերում:—Հայոց այրութների ծագման խնդիրը և Ս. Մեսրոպայ տուած կատարելագործութիւնը:—Ս. Մեսրոպայ առաջին և երկրորդ աշակերտները արեւմտեան փիլիսոփայական ուսմանց ազդեցութեան ներքոյ:—Սուրբ Գրքի թարգմանութիւնը և նրա գրեւորութիւնը ներկայումս:—Ոսկէ դարի գրաբառը և նրա ժամանակակից աշխարհայտարի հետքերը:—Հայոց գրականութիւնը սկսում է ընկնել VI դարում:—Հերետիկոսութեանց հետ մարառիւր և հայոց կրօնական և աստուածաբանական մատենագրութիւնը V դարից մինչև X դարը:—Հայաստանի կրթութեան աստիճանը այդ միջոցում:—Արաբական լուսաւորութիւնը:—Չգտնում գէպի եկեղեցեաց միաւորութիւնը XI դարից մինչև XIV դարը:—Բիւզանդիոյ և Հռովմայ կաթոլիկութեան ազդեցութիւնը:—Խաչակրաց պատերազմների նշանակութիւնը հայոց պատմութեան համար:—Տրամաբանութեան մուտքը կրօնքի մէջ (բացիօնալիզմ):—Հայոց գրականութեան արձանի դարը:—Գրաբառի վերջնական անկումն և ժողովրդական բարբառների հետագայ զարգացումն:—Հայոց զաղթականութիւնը և սորա հետեանքները լեզուի և գրականութեան համար:—Հայոց տպագրութեան սկզբնաւորութիւնը և գրաբառի վերականգնացնելու ջանքերը:—Վերնադարձի Միտնորների և այլոց ծառայութիւնները:—Նոր գրականական լեզու ներկայ հայոց ի Ռուսիայ և ի Տաճկաստան:—Լեզուի և գրականական ուղղութեան մէջ գտնուած կական տարբերութիւնները Ռուսահայոց և Տաճկահայոց:—Հայոց գրականութեան ներկայ դրութիւնը:—Վիպասանութիւնը ընդհանրապէս և ժողովրդական բանաստեղծութիւնը, գիտնական և ուսումնական գրականութիւնը:—Հայոց տպագրութեան միջնակարգութիւնը:—Հայոց պարբերական տպագրութիւնը, նորա պտտմական տեսութիւնը և ներկայ դրութիւնը:

Վերջաբան:

Դասախօսութիւնները կը լինին Պ. Արծրունու թատրոնական դահլիճում հոկտեմբերի 21, 23, 28 և 30-ին: Սկիզբը ժամի 7 1/2 երեկոյեան:

Չորս դասախօսութեանց տոմսակները միասին և առանձին առանձին՝ կարելի է ստանալ պրատուրեանի խանութում և թատրոնի կաստայում: Տոմսակների գներն են 1 ռուբլից սկսած մինչև 15 կոպէկ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԿ ԵՐԵՒԱՅԱԿԱՆ ԼՕՏՕԹԷԼԻՍԻՍ ԲԻՍՈՒՐԵԱՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՄԲ: ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՒ (ԵՐԵՒԱՆԻ ՆՈՅՆ ԳԱՅՐՈՅԻ ԱՇԱԿԵՐԱՏԱՅ ԱՊԱԳՈՅ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԻ) ԿՈՎԿԱՍՏԱՆԻ ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՅՆԵՐՈՒՄ ԵՒ ԿՈՎԿԱՅԻ ԿԱՄԻՋԻ ՎՐԱ Ա. ՄԱՐԻՆԵԱՆԻ ԽԱՆՈՒԹԵԱՄԲ: ԳԻՆՆ ԵՒ 50 ԿՕՊԵ: 6—6

4—8 (2)

3—5

3—5

66—100

3-5

Типографія Главнаго Управленія Намѣстника Кавказскаго.